

चतुस्त्रिंशोऽध्यायः

राजसूयपर्व

युधिष्ठिरस्य यज्ञे सर्वदेशनृपतीनां कौरवाणां यादवानां चागमनं समेषां कृते च भोजविश्रामादिसुव्यवस्था

वैशम्पायन उवाच

स गत्वा हास्तिनपुरं नकुलः समितिञ्जयः।

भीष्ममामन्त्रयाञ्चक्रे धृतराष्ट्रं च पाण्डवः॥ २-३४-१

सत्कृत्यामन्त्रितास्तेन आचार्यप्रमुखास्ततः।

प्रययुः प्रीतमनसो यज्ञं ब्रह्मपुरःसराः॥ २-३४-२

संश्रुत्य धर्मराजस्य यज्ञं यज्ञविदस्तदा।

अन्ये च शतशस्तुष्टैर्मनोभिर्भरतर्षभ॥ २-३४-३

द्रष्टुकामाः सभां चैव धर्मराजं च पाण्डवम्।

दिग्भ्यः सर्वे समापेतुः क्षत्रियास्तत्र भारत॥ २-३४-४

समुपादाय रत्नानि विविधानि महान्ति च।

ऋतच्छ्रुत्वा धर्मराजस्य यज्ञं यज्ञविदस्तदा।

राजानश्शतशस्तुष्टैः मनोमिर्मनुजर्षभ॥

बहु वित्तं समादाय विविधाः पार्थिवा ययुः।

द्रष्टुकामास्समां चैव धर्मराजं च पाण्डवम्॥

नकुलो हास्तिनपुरं गत्वा परपुरञ्जयः।

प्रयतः प्राञ्जलिर्भूत्वा भारतानानयत् तदा॥ ॥

धृतराष्ट्रश्च भीष्मश्च विदुरश्च महामतिः॥ २-३४-५

दुर्योधनपुरोगाश्च भ्रातरः सर्वे एव ते।

ऋतच्छ्रुत्वामन्त्रितास्सर्वे कृपद्रोणमुखा नृपाः।

प्रययुः प्रीतमनसो यज्ञं ब्रह्मपुरस्सराः॥ ॥

गान्धारराजः सुबलः शकुनिश्च महाबलः॥ २-३४-६

अचलो वृषकश्चैव कर्णश्च राथिनां वरः ।

तथा शल्यश्च बलवान् बाह्लिकश्च महाबलः ॥ २-३४-७

सोमदत्तोऽथ कौरव्यो भूरिभूरिश्रवाः शलः ।

अश्वत्थामा कृपो द्रोणः सैन्धवश्च जयद्रथः ॥ २-३४-८

यक्षसेनः सपुत्रश्च शाल्वश्च वसुधाधिपः ।

प्रागज्योतिषश्च नृपतिर्भगदत्तो महारथः ॥ २-३४-९

स तु सर्वैः सह म्लेच्छैः सागरानूपवासिभिः ।

पर्वतीयाश्च राजानो राजा चैव बृहद्बलः ॥ २-३४-१०

पौण्ड्रको वासुदेवश्च वङ्गः कालिङ्गकस्तथा ।

आकर्षाः कुन्तलाश्चैव मालवाश्चान्धकास्तथा ॥ २-३४-११

द्राविडाः सिंहलाश्चैव राजा काश्मीरकस्तथा ।

कुन्तिभोजो महातेजाः पार्थिवो गौरवाहनः ॥ २-३४-१२

बाह्लिकाश्चापरे शूरा राजानः सर्व एव ते ।

विराटः सह पुत्राभ्यां मावेल्लश्च महाबलः ॥ २-३४-१३

राजानो राजपुत्राश्च नानाजनपदेश्वराः ।

शिशुपालो महावीर्यः सह पुत्रेण भारत ॥ २-३४-१४

आगच्छत् पाण्डवेयस्य यज्ञं समरदुर्मदः ।

रामश्चैवानिरुद्धश्च कङ्कश्च सहसारणः ॥ २-३४-१५

गदप्रद्युम्नसाम्बाश्च चारुदेष्णश्च वीर्यवान् ।

उल्मुको निशठश्चैव वीरश्चाङ्गावहस्तथा ॥ २-३४-१६

वृष्णयो निखिलाश्चान्ये समाजमुर्महारथाः ।

एते चान्ये च बहवो राजानो मध्यदेशजाः ॥ २-३४-१७

आजग्मुः पाण्डुपुत्रस्य राजसूयं महाक्रतुम् ।

ददुस्तेषामावसथान्धर्मराजस्य शासनात् ॥ २-३४-१८

बहुभक्ष्यान् वितान् राजन्दीर्घिकावृक्षशोभितान् ।

तथा धर्मात्मजः पूजां चक्रे तेषां महात्मनाम् ॥ २-३४-१९

सत्कृताश्च यथोद्दिष्टाञ्जग्मुरावसथानृपाः ।

कैलासशिखरप्रख्यान्मनोज्ञान्द्रव्यभूषितान् ॥ २-३४-२०

सर्वतः संवृतानुच्चैः प्राकारैः सुकृतैः सितैः।

सुवर्णजालसंवीतान्मणिकुट्टिमभूषितान्॥ २-३४-२१

सुखारोहणसोपानान्महासनपरिच्छदान्।

स्रग्दामसमवच्छन्नानुत्तमागुरुगन्धिनः॥ २-३४-२२

हंसेन्दुवर्णसदृशानायाजनसुदर्शनान्।

असम्बाधान् समद्वारान्युतानुच्चावचैर्गुणैः॥ २-३४-२३

बहुधातुनिबद्धाङ्गान् हिमवच्छिखरानिव।

विश्रान्तास्ते ततोऽपश्यन् भूमिपा भूरिदक्षिणम्॥ २-३४-२४

वृतं सदस्यैर्बहुभिर्धर्मराजं युधिष्ठिरम्।

तत्सदः पार्थिवैः कीर्णं ब्राह्मणैश्च महर्षिभिः।

भ्राजते स्म तदा राजन्नाकपृष्ठं यथामरैः॥ २-३४-२५

ऋततस्त्वाज्ञापयामास पाण्डवोऽरिनिबर्हणः।

सहदेवं कुरुश्रेष्ठं मन्त्रिणश्चैव सर्वशः॥

अस्मिन् क्रतौ यथोक्तानि यज्ञाङ्गानि द्विजातिभिः।

अभिसंज्ञाय सम्भारान् धौम्योक्तान् पुरुषर्षभ॥

सर्वमानय नः क्षिप्रं सहदेव ययातथम्।

इन्द्रसेनो विशोकश्च रुक्मश्चार्जुनसारथिः॥

अन्नाद्ये व्यापृतास्सन्तु सहदेव तवाज्ञया।

उपार्जितान् सर्वकामान् सुगन्धरसमिश्रितान्॥

मनोहरान् प्रीतिकरान् अन्नाद्येऽर्थे सुसंस्कृतान्।

हव्यकव्यानि देवानाम् अन्यानसुररक्षसाम्॥

अवलोकय कृष्णाद्य एतत् सर्वं तवानघ।

तिष्ठेत् कृष्णान्तिके सोयम् अर्जुनः कार्यसिद्धये॥ ॥

इति श्रीमहाभारते सभापर्वणि राजसूयपर्वणि राजसूयदीक्षायां चतुस्त्रिंशोऽध्यायः॥ ३४॥